

Uusi varhaiskasvatustslaki

Varhaiskasvatuksen opintopäivät 4.10.2018

Kirsi Alila
KT, Opetusneuvos

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Lain merkitys varhaiskasvatuksen laadun edistämisessä

- Laki ja asetukset muodostavat varhaiskasvatuksen laadun minimitason
- Laki ja asetus antavat valtakunnallisen suunnan paikalliselle laadun kehittämislle eri toimintamuodoissa
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet perustuu vahvasti varhaiskasvatuslakiin, *juridinen ohjaus* on täten varhaiskasvatuksen *sisällöllisen/pedagogisen ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin ohjaamisen* pohjana
 - Perusteasiakirjan velvoittavuus
- Muutos päivähoitolaista varhaiskasvatuslaiksi

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö uudistuu

- Uusi varhaiskasvatuslaki (540/2018, HE 40/2018)
- Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018)
- Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yksityisten palveluntuottajien varhaiskasvatuksesta (772/2018)
- Täsmennyksiä myös valtioneuvoston asetukseen yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista (794/2004, 20 ja 26 §)
- Uusi laki ja edm. asetukset tulivat voimaan 1.9.2018
- Vanha varhaiskasvatuslaki (36/1973), päivähoitoasetus (239/1973) ja OKM:n asetus (1050/2012) kumoutuivat

Varhaiskasvatuslaki uudistuu

- Vanha varhaiskasvatuslaki (36/1973) ja päivähoitoasetus (239/1973) kumoutuneet
 - Useassa eri sosiaalihuollon laissa olevat säännökset on koottu uuteen varhaiskasvatuslakiin
 - Laki ajanmukaistuu, selkiytyy ja tarkentuu käsitteellisesti -> säännösten soveltaminen ja oikeuksien selvittäminen helpottuu
 - Koskee sekä kunnan järjestämää että yksityistä varhaiskasvatusta
 - Varhaiskasvatukseen sovellettaisiin toistaiseksi edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettua lakia
 - Lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen säilyy (20h/vko)
 - Esitys pyritty laatimaan siten, että säädösmuutokset selkeyttävät lakisääteisiä velvoitteita, mutta eivät luo uusia velvollisuuksia kunnille ja muille järjestäjille.
 - Henkilöstörakenteen muuttamisella ja tietovarannon käyttöönottamisella vaikutuksia, jotka on arvioitu erikseen.

Lain luvut

- 1 luku Yleiset säännökset
- 2 luku Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja tuottaminen
- 3 luku Oikeus varhaiskasvatukseen
- 4 luku Menettelysäännökset
- 5 luku Varhaiskasvatuksen suunnittelu ja arviointi
- 6 luku Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset
- 7 luku Henkilöstön mitoitus, rakenne ja täydennyskoulutus
- 8 luku Salassapito ja tietojen vaihto
- 9 luku Yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatus
- 10 luku Hallinto ja valvonta
- 11 luku Rahoitus ja asiakasmaksut
- 12 luku Oikeusturvakeinot ja muutoksenhaku
- 13 luku Varhaiskasvatuksen tietovaranto
- 14 luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Mitä uutta varhaiskasvatuslaissa

- Uuteen varhaiskasvatuslakiin on tehty monia täsmennyksiä, jotka toteutuessaan parantavat varhaiskasvatuksen laatua
 - Tavoitteisiin on lisätty yhdenvertaisuuden edistäminen (3 §).
 - Lapsen edun ensisijaisuutta varhaiskasvatusta järjestettäessä on korostettu (4 §).
 - Varhaiskasvatusta on pyrittävä järjestämään lähellä palvelun käyttäjiä (5 §).
 - Monialainen yhteistyö ja kehittäminen (7 §):
 - lisätty varhaiskasvatuksen ja soten yhteistyövelvoitetta lapsen tuen tarpeisiin vastaamiseksi
 - vakan järjestäjä ja tuottaja voivat kehittää toimintaansa kuntien ja muiden vaka-järjestäjien, viranomaisien, korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimuslaitosten sekä järjestöjen kanssa
 - Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä (10 §).
 - Ruokailu tulee järjestää ohjatusti kaikille läsnä oleville lapsille (11 §).
 - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen ja tukitoimenpiteiden arviointiin tarpeen mukaan, kun lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laaditaan (23 §).

Mitä uutta varhaiskasvatuslaissa

- Uuteen varhaiskasvatuslakiin on tehty monia täsmennyksiä, jotka toteutuessaan parantavat varhaiskasvatuksen laatua
 - Vuorohoitoa järjestetään tarpeen mukaan lapselle, joka tarvitsee sitä vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi (13 §).
 - Kuntien ohjaus- ja neuvontavelvoitetta vahvistettu (16 §)
 - 2 viikon hakuaikaa sovelletaan myös muuttotilanteissa, jos muutto toiseen kuntaan tapahtuu työn tai opintojen takia, eikä varhaiskasvatuksen alkamisajankohta ole ollut ennakoitavissa (17 §).
 - Muutoksenhakua koskevaa säätelyä on selkeytetty (luku 12, 62 § -).
 - Tiedonsiirto varhaiskasvatuksen, viranomaisten ja kodin välillä helpottuu (luku 13)
 - Korkeammin koulutetun henkilöstön osuus nousee päiväkodeissa (35 §), kuitenkin moniammatillinen henkilöstörakenne säilyy

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, 23 §

- Laaditaan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa jokaiselle lapselle
- Kirjataan tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi
- Suunnitelmana kirjataan myös lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen
- Laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja huoltajien kesken, laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö
 - Varhaiskasvatuksen **erityisopettaja osallistuu** lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin **tarpeen mukaan**.
 - **Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista voidaan hyödyntää** erityisesti lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksen osalta.
 - Jos tuen tarpeen arviointi edellyttää **sosiaali- ja terveydenhuollon** viranomaisten asiantuntemusta, on näiden **osallistuttava** arvioinnin tekemiseen **varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä**.

Henkilöstön uudet tehtävänimikkeet ja kelpoisuudet

Varhaiskasvatuksen opettaja

- **Kasvatustieteen kandidaatti**, (johon sisältyy varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot)

Varhaiskasvatuksen sosionomi

- Sosiaali- ja terveysalan **amk-tutkinto** (johon sisältyvät varhais-kasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 op opinnot)

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

- Kasvatus- ja ohjausalan **perustutkinto**
- Soveltuva sosiaali- ja terveysalan **perustutkinto** tai muu vastaava soveltuva tutkinto (tarkemmin asetuksella)

Päiväkodin johtaja

- Varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen sosionomi ja kasvatustieteen maisterin tutkinto

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

- Opettajan kelpoisuus + erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot

Perhepäivähoitaja

- Ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus

lisäksi mahdollisuus täydentää opintoja -> kelpoisuus

Uuden varhaiskasvatuslain 28 § Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

”Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävään on kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava soveltuva tutkinto, joihin sisältyy tai joita on täydennetty riittävän laajoilla lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tutkinnonosilla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista soveltuvista tutkinnoista ja riittävistä tutkinnonosista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.”

VNA varhaiskasvatuksesta (753/2018)

- Sisältää 4 pykälää
 - Henkilöstön mitoituksesta päiväkodissa säädetään 1 §:ssä.
 - Henkilöstömitoituksesta perhepäivähoidossa säädetään 2 §:ssä.
 - Lastenhoitajan kelpoisuuden tuovista opinnoista 3 §:ssä
 - Perhepäivähoitajan kelpoisuudesta lastenhoitajan tehtäviin 4 §:ssä.
-
- Pykälät 1,2 ja 4 olivat lausunnoilla varhaiskasvatuslakia koskevan HE-luonnoksen yhteydessä alkuvuodesta 2018
 - 3 §:n osalta pidettiin kuulemistilaisuus 16.7.2018

Lastenhoitajan kelpoisuuden tuottavat opinnot

- Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto, joka sisältää tai jota on täydennetty varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan TAI kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamista tuottavilla pakollisilla tutkinnon osilla.
- Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, joka sisältää tai jota on täydennetty lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamista tuottavilla pakollisilla tutkinnon osilla.
 - Vammaistyön osaamista tuottavat pakolliset tutkinnon osat suorittaneelle on kuitenkin riittävää suorittaa vain lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tutkinnon osa (40 osp).
- Varhaiskasvatuslain 28 §:ssä tarkoitettu muu vastaava soveltuva tutkinto on (vanha) viittomakielisen ohjauksen perustutkinto.
- (Varhaiskasvatusasetus 3 §)

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala (pakolliset tutkinnonosat 105 – 110 osp), tutkintonimike lastenohjaaja

- Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 15 osp
- Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp
- Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen, 30 osp
- Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö, 20 osp

TAI

Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala (pakolliset tutkinnonosat 110 osp), tutkintonimike kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja

- Suomalaisella viittomakielellä toimiminen, 30 osp
- Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp
- Kommunikointikeinojen käyttö vuorovaikutuksen edistämisessä, 20 osp
- Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen ohjaaminen, 20 osp

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

- Kasvatus ja ohjausalan perustutkintoon kuuluva kolmas osaamisala, eli **nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala, ei tuota sellaisenaan lastenhoitajan tehtäviin vaadittua kelpoisuutta.**
- Myöskään aiempi nuoriso-ohjaajan tutkinto ei ole tuottanut kelpoisuutta aiemman sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (27272005) 8 §:n mukaisiin lähihoitajan tehtäviin varhaiskasvatuksessa.
- Tältä osaamisalalta valmistunut voi kuitenkin täydentää tutkintoa
 - Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan pakollisilla tutkinnon osilla 90-95 osp / Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisalan pakollisilla tutkinnon osilla 110 osp ja saada sitä kautta kelpoisuuden

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto

Tutkintonimike lähihoitaja

Lasten ja nuorten kasvatukseen ja hoitoon tarkoitettu osaamisala (pakolliset tutkinnon osat, 130 osp)

- Kasvun ja osallisuuden edistäminen, 25 osp
- Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 30 osp
- Lapsen kasvun hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp
- Lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, 35 osp

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto

Tutkintonimike lähihoitaja

Vammaistyön osaamisala

(pakolliset tutkinnon osat, 130 osp)

- Kasvun ja osallisuuden edistäminen, 25 osp
- Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 30 osp
- Osallisuuden edistäminen vammaistyössä, 35 osp
- Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen vammaistyössä, 40 osp

->Kelpoisuutta varten lisäopintoina lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tutkinnon osa (40 osp)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto

- Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, joka on suoritettu joltain muulta osaamisalalta,
- esimerkiksi sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalalta,
 - > tulee täydentää lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamista tuottavilla pakollisilla tutkinnon osilla (75 osp), jotta saa kelpoisuuden varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin.

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus - siirtymäsäännökset

- Uuden varhaiskasvatuslain tullessa voimaan lastenhoitajien kelpoisuudet säilyvät, mikäli he lain voimaan tullessa tai 5 vuotta ennen lain voimaan tuloa ovat olleet kelpoisina virka- tai työsuhteessa varhaiskasvatuksen hoito- ja kasvatustehtävissä. (Vakalaki § 75,4)
- Kelpoisuus varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin on myös henkilöillä, jotka enintään 5 vuotta ennen tämän lain voimaantuloa ovat suorittaneet kelpoisuuden tuottavat opinnot tai ovat lain voimaan tullessa aloittaneet vaadittavat toisen asteen opinnot ja opinnot on suoritettu 31.12.2021 mennessä. (Vakalaki § 75,4)
- Tutkintorakenteesta poistuvia tutkintoja, esim. lapsi- ja perhetyön perustutkinto, voidaan kesken olevan tutkinnon osalta suorittaa siis vielä 2021 loppuun asti.
- Vanhan viittomakielisen ohjauksen perustutkinnon suorittaneet ovat kelpoisia varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin.

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus – siirtymäsäännökset, jatkuu

- Kelpoinen varhaiskasvatuslain 28 §:ssä tarkoitetun lastenhoitajan tehtäviin on myös henkilö, joka on
- ”...saanut Opetushallituksen antaman ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta lähihoitajan tehtäviin lasten päivähoidossa tai saanut Opetushallituksen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta lähihoitajan tehtäviin ja saa Opetushallituksen lopullisen tunnustamispäätöksen 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä...” (Vakalaki § 75,4)

Uuden varhaiskasvatuslain 29 § Perhepäivähoitaja

”Kelpoisuusvaatimuksena perhepäivähoitajan tehtäviin on tehtävään soveltuva ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus.”

-> Perhepäivähoitajien kelpoisuusvaatimukset säilyvät entisen kaltaisina.

Perhepäivähoitajille luotu mahdollisuus jatkokouluttautua varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin suorittamalla asetuksella tarkemmin säädettävät 30 osaamispisteen laajuiset opinnot.

Uusi kasvat- ja ohjausalan ammattitutkinto

- Tulevassa kasvat- ja ohjausalan ammattitutkinnossa yhdistyvät tutkintorakenteesta 31.12.2018 poistuvien ammattitutkintojen osaaminen
 - perhepäivähoitajan ammattitutkinto
 - koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto
 - romanikulttuurin ohjaajan ammattitutkinto
 - lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto.
- Mikään edm. ammattitutkinnoista ei ole tuottanut kelpoisuutta toimia päiväkodin lastenhoitajan tehtävissä eikä tuota kelpoisuutta myöskään nyt.
- Kasvat- ja ohjausalan ammattitutkinto tulee voimaan 1.1.2019.

Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto

Tutkintonimike perhepäivähoitaja

Perhepäivähoidon osaamisala

(Pakolliset tutkinnon osat, 70 osp)

- Toimiminen perhepäivähoitoympäristössä (40 osp)
- Lapsen tuen tarpeeseen vastaaminen yhteistyössä huoltajien kanssa (30 osp)

Kaksi valinnaista tutkinnon osaa (á 40 osp), joista suoritettava jompikumpi:

- Pedagogisen toimintakulttuurin toteuttaminen varhaiskasvatuksessa
- Lapsen, kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen (suoritettavissa osana Kasvatus ja ohjausalan tai sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa)

Lisäksi kaikille yhteisiä valinnaisia tutkinnon osia 20 osp

- Perhepäivähoidon osaamisalaan ei voida kuitenkaan valita valinnaiseksi tutkinnon osaksi kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon tutkinnon osaa Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen (30 osp).

VNA 4 §

Perhepäivähoitajan kelpoisuus varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin

- ”Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon tai vastaavan osaamisen tuottavan kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon suorittanut henkilö on kelpoinen varhaiskasvatuslain 28 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävään suoritettuaan kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnosta varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan osaamista tuottavan tutkinnon osan.” (VNA § 4)

Lisätietoja

- Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon perusteet (1.1.2019)
• <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/5116903/reformi/tiedot>
•
- Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon perusteet (1.8.2018)
• <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/4038054/reformi/tiedot>
•
- Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteet (1.8.2018)
• <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tiedot>
•
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Varhaiskasvatusasetus 753/2018
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180753>